

Nkelunkelu

Xitsonga

Ntlawa wa

5c

Gabogaisane Sikipa

**Tijisisa leswaku u kota ku hlaya marito lama
endlwini, ekhombyeni, vatswari**

Nkelunkelu

Xitsonga

Ntlawa wa: 5

ISBN: 978-1-77981-666-5

© 2023 Ulwazi Lwethu African Languages Literacy Project

Mutsari: Gabogaisane Sikhipa

Muhundzuluxeri: Vutivi Shirinda

Muendli wa swifaniso: Sinomonde Ngwane

Nkhaviso na mpapfarhuto: Rock Bottom Graphic & Design

Nkandziyiso wo sungula ku kandziyisa 2023.

Nkelunkelu

Gabogaisane Sikhipa

Madyambu ya namuntlha, Thwasani u tshama a ri karhi a hundzuluka laha a nga etlela kona. Xana u karhata hi yini? A lava ku pfuka, kambe hi le xikarhi ka vusiku. Xana u ta endla yini, naswona xana u ta ya kwihi loko a pfuka?

Thwasani u tshana na mana wa yena N'wa-Thwala emugangeni wa ka Nkovani. Thwasani a ri karhi a anakanya hi vito ra yena eka nkarhi lowu. A lava ku tiva leswaku vito ra yena u ri kumise ku yini. Xana a nga vutisa mana wa yena? Mana wa yena a nga khunguvanyeka kee? U ti vutisile swivutiso swo tala.

“Mundzuku, hi fanele ku hatla hi pfuka ka ha ri mixo, ndzi ku yisa emugangeni wa ka Xihambanyisi ku va u ya chayeriwa u va n’anga,” ku vula N’wa-Thwala a nga ri ku n’wayiteleni. Thwasani a tsanile ku twa marito lawa. U ti vonile a ri ka musu wa mirhi ya xi Afrika.

“Ndza kombela, Manana. A ndzi swi lavi ku va n’anga. Ndza ha ri tsanana. A ndzi lavi ku tirha hi mirhi. Ndzi lava ku va muongori.”

“Hi wena muhlawuriwa wa mina, kutani u ta va n’anga. Ndzi ku nyikile vito ra Thwasani ndzi ri karhi ndzi ku lulamisela siku leri. Sungula ku ti lulamisela tanihi leswi hi lavaka ku famba.”

Exikarhi ka vusiku, u pfukile. U langutile kamara ya yena hi rirhandzu. Xana u ta va ekhomyeni hi leswi a lavaka ku swi endla? Xana u ta tsundzuka mana wa yena?

Thwa, thwa, thwa! Hi twa mpfumawulo. I Thwasani u huma endlwini. U ringeta ku ka a nga bi huwa. Ku na xinyami naswona a nga lavi ku endla pongo. Loko o tlumbana na xanchumu, sweswo swi ta endla pongo!

Endleleni ya yena, Thwasani u vonile wanuna a ri karhi a ta hala yena a nga kona. U sungule ku chava ivi a tumbela endzhaka swihlahla. A ku ri na mpfumawulo wo *Chakala! Chakala!*

Wanuna u huwelerile: “Xana i mani a nga kwalano?”

“Hi mina, tatana,” ku hlamula Thwasani.

“Xana u ya kwihi mufana? Hi le xikarhi ka vusiku. Xana a wu chavi swihari swa nhova? Vito ra mina i Nkavelo, vulavula hi ku hatlisa, i xikarhi ka vusiku.”

“Vito ra mina i Thwasani, ndzi huma eka Nkovani. Ndzi balekela mana wa mina. U lava leswaku ndzi va n’anga naswona mina a ndzi swi lavi ku va n’anga. Ndzi kombela mi ndzi pfuna!”

“Fambela kule! N’wina vana va manguva lawa mi na matikhomelo yo biha. A mi yingiseli vatswari va n’wina. Ndzi languti, na mina ndzi n’anga. Ndzi pfumelelana na mana wa wena. A ku na xo hoxeka hi ku va n’anga,” ku vula wanuna a hlundzukile.

Thwasani u fambile a tsanile a nga kumanga ku pfuneka. Xana u ta endla yini sweswi?

Thwasani u twa mimpfumawulo yo chavisa ya vusiku. Loko ko va ku ri nghala kee? Kumbe mhinsi?

Mpfumawulo wa *thwa, thwa, thwa*, loko Thwasani a ha famba vusiku. Wa chava na ku tshamela ro cingela. Mbilu ya yena yi ba hi ku hatlisa. Manano! Kumbe ku ba mbilu ka yena ku nga twiwa. Thwasani u vonile wansati wo leha a ri karhi a ta laha a nga kona. U cingerile hinkwako kambe a ku nga ri na nkarhi wa ku baleka.

“Xana u ya kwihi mufana? Vito ra mina i Khataza. Vulavula, ndzi yingisili.”

“Vito ra mina i Thwasani, ndzi huma eka Nkovani. Ndzi balekela mana wa mina. U lava leswaku ndzi va n’anga naswona mina a ndzi swi lavi ku va n’anga. Ndzi kombela mi ndzi pfuna!”

“I matikhomelo yo biha ku balekela vatswari,”
ku vula wansati.

Thwasani u sungurile ku rila. Khataza u n’wi
tsundzuxile leswaku a famba a ya kuma
mpfuno eka ndhuna Khomanani wa le ka
Ngove. Va vula leswaku u rhandza na ku
sirhelela vana. Thwasani a tsakile ku tiva
leswi.

Thwasani a ya gonya ntshava. U ya eka ndhuna Khomanani wa le ka Ngove. U na ku pfumela leswaku u ta pfuneka. Minkondzo ya yena a yi vevuka, naswona sweswi a kota ku famba hi ku hatlisa.

Ehandle ka yindlu ya ndhuna, Thwasani u kumile mukhalabya wa misisi ya mpunga a tshamile handle. U komberile ku vona ndhuna naswona mukhalabya u n'wi nghanisile endzeni a ya vona hosi.

Thwasani u khinsamile na ku kombela ndhuna ku va yi n'wi pfuna.

“Vito ra mina i Thwasani, ndzi huma eka Nkovani. Ndzi balekela mana wa mina. U lava leswaku ndzi va n’anga naswona mina a ndzi swi lavi ku va n’anga. Ndzi kombela mi ndzi pfuna!”

Hosi yi fambile na yena ekaya. Miganga leyi mbirhi a yi nga ri kule na le kule. Loko va fika ekaya ra Thwasani, hosi yi vitanile mana wa yena ku va ta va ta hlamusela, Thwasani a tsakile. Kutani a twa vito ra yena ri vitaniwa.

“Thwasani! Thwasani Pfuka! I nkarhi wo ya exikolweni. U ta siyiwa hi nkarhi.” A ku ri mana wa yena a ri karhi a n’wi huwelela.

Loko a pfula matihlo ya yena, u lemukile leswaku u le kaya. A tsakile swinene ku lemuka leswaku a ko va norho ntsena!

Readers

Ntlawa wa 1-2

- Xilamulana xa kahle
- A ku na mati
- Pfumi na Bobo
- Vuxa wa swikota ku basisa
- Switwari
- Vaboti vo pfuna
- Nyoka exivaleni!
- Xana xi nga haha?
- Dyambu na mpfula!
- Vun-we na Vutivi
- Misisi yikulu
- Ndzalama wa hlamala!
- Tatana u ta vuya rini?
- Chuchekani na pume
- A hi hlayiseni mati
- Jazi ro hundzuriwa
- Va le purasini
- Ndavi u lava ku penda
- Ndzilo!
- Vutshila wa gingirika!

Ntlawa wa 3

- Vanghana eka maxelo hinkwawo!
- Vanhwanyana na mbuti
- A ndzi tsakeli matsavu!
- Va na na vukheta, Khatisa
- Khavisani u vavisekile
- Tintangu tintshwa ta Kwetsimani
- Tsakeriwa loyi a tsakeke!
- Mukapu wo nandziha
- Mati hinkwakoko!
- Xibelani xa Kulani
- Rhoko yo saseka
- N'wamapurasi Endlani na minkawu
- Nkwangulatilo wa Nhlngano
- Moli na tikhirikete
- Vukahle u khoma khamba!
- Masingita ya timbewu
- Vuvabyi bya tinguluve
- Maqhingha ya Monyai
- Ku navela ka Rifumo ku humelela
- Mandza ya Mbhimbhi yo kajivela
- Ku dyondza hi ta machela
- Ku pfuna kokwana va hola
- Miehleketo ya Ntiyiso ya kahle
- Maendlelo ya VaVhenda
- Mangalani na Xalati
- Ku ringa swakudya swa Xivhenda
- Muhluri u kota ku hlaya nkarhi
- Mutlangi wa le henhla
- Ximilana xo horisa
- Bolo leyi nga lahleka
- Riendzo ro ya entangeni wa swiharhi

Ntlawa wa 4-5

- Ngwenya ya makwanga
- Xingwavila xa nsuku
- Tinyiko
- Lulama u tshama na rihanyo lerinene!
- Soweto
- Tinyoxi
- Xana i xihatla xa yini, Dzuniso?
- Hitekani u twa ku vava ekhwirini
- Tinxaka ta vutleketli
- Ku rihiseta ka tinkuzi
- Nhwanyana wo tlhariha
- Swi kulu eka mina!
- Masungulo mantshwa
- Vafana vo tlhariha
- Muphasi wa tihlampfi
- Nkelunkelu
- Mukhuhlwana
- Nghozi exirhapeni xa Kokwana
- N'warikolwani, wa nhenha!
- Ntangu yo Saseka
- Norho wa Rilaveta

ZENEX
FOUNDATION

MOLTENO
INSTITUTE FOR LANGUAGE AND LITERACY
EST. 1974

Ulwazi Lwethu i phurojeke leyi nga simekiwa na ku nyikiwa mpfuno wa swa timali hi Zenex Foundation ku va yi hlulukisa nongonoko wa matsalwa ya ku hlaya na switirhisiwa swa nseketelo wa vadyondzisi leswi swi nga olova hi ku tirhisa tindzimi ta laha Afrika. Phurojeke leyi yi kongomisiwile eka ku dyondzisa na ku seketela vadyondzi eka Dyondzo ya Masungulo ku va va hlulukisa tindzimi ta vona ta le kaya ta ku hlaya na ku twisisa. Matsalwa yo hlaya ya tsariwile ro sungula hi tindzimi ta kaye ta Afrika hi ku tirhisana na Molteno Institute for Language and Literacies, Nelson Mandela Institute for Education and Rural Development, Room to Read South Africa, na Saide. Switirhisiwa hinkwaswo swi hlulukisiwa tanihi “Switirhisiwa swa Dyondzo leswi nga Pfuleka” kumbe “Open Education resources” (OER).

Please visit our website to download the full copy of this reader:
ulwazilwethu.org.za

Creative Commons Attribution-
NonCommercial-NoDerivatives
(CC BY-NC-ND) 4.0
International Licence

Disclaimer: You are free to download and share this work as long as you attribute Zenex Foundation, but you may not change this work in any way or use it commercially.

